

**Posudek diplomové práce Hany Chroustové:
Kázání znamená mluvit s posluchačem o jeho životě. Ernst Lange v homiletické diskusi**

Závěr svého studia ztrávila diplomandka na německé univerzitě a svého pobytu využila k obsáhlému studiu díla a ohlasu Ernsta Lange, s jehož koncepcemi se německá homiletická diskuse vyrovnávala a dosud vyrovnává - zprvu bouřlivě a nyní již ztlumeně. I když ohlas těchto koncepcí v českém prostředí nebyl nulový (autorka pomíjí reakce teologů z prostředí Československé církve husitské), přesto zde dosud chybělo souhrnné představení těchto koncepcí, o něž se Chroustová záslužně pokusila.

Ve své práci postupuje diplomandka po promyšlené osnově: Nejprve představí život a dílo E.L. (část A), potom – v hlavní části práce – jeho homiletickou koncepci a nakonec reakce na tuto koncepci v německém prostředí: příznivé, příznivě kritické, odmítavé (část C).

Langeovu angažovanost v ekumenickém hnutí (SRC) a jeho diskusích stejně tak jako jeho pokusy o „novou pedagogiku“ (P. Freire) autorka pouze registruje, ale nesleduje podrobněji, soustřeďujíc se na Langeovu homiletiku. Proto jí uniklo, že některá témata do koncepcí E.L. vnikala z prostředí ekumenického diskursu – to se týká zejména teologie laikátu, pojetí církve jako „missio Dei“ anebo konceptu „konciliarity“ (který E.L. nerozvinul, jak chybně uvedeno na s. 9, nýbrž převzal). V závěru práce autorka připouští, že by bylo vhodné prozkoumat i tyto aspekty díla berlínského teologa.

Dobový kontext, v němž Lange vytvořil své koncepcce, vidí Chroustová ve vývoji německých evangelických církví, kde jednak čím dál více převládala snaha opustit představu církve budované zevnitř a dovnitř, a to ve prospěch církve pro druhé (Bonhoeffer), církve otevřené společnosti a světu s jeho problémy (opět vliv ekumenického hnutí!), jednak začal být citelný úbytek zájmu o církve, kázání, bohoslužby. Teologicky se nabízelo opustit údajnou nebo skutečnou dominanci dialektické teologie, která se etablovala v důsledku německého církevního boje. Diplomandka pak interpretuje Langeovy koncepcce jako (byťsi nevyslovené) odmítnutí „barthovské“ koncepcce. Oponent by ovšem v této souvislosti byl opatrnější a koncepcce (plurál! Neboť u L. jde konglomerát podnětů, místy nepříliš soudržný, a Langeovo předčasné úmrtí nedovoluje vytvořit si jednoznačný obrázek, do čeho by jeho úsilí vyústilo) chápal spíše jako učitou korekturu „Bartha“, ne jako jeho odmítnutí a limine. Lange při všem důrazu na „situaci“ nikdy neopustil koncept „verbum externum“ a jeho teze, reprodukované na s. 27, by Karl Barth mohl bez rozpaků podepsat – stejně tak jako Bullinger. Autorku patrně svedla Barthova definice kázání z třicátých let; ta však se dočkala korektury u samotného Bartha, jak na to upozorňuje Tabita Landová ve své disertaci. (Na okraj: věta o „nemožnosti mluvit o Bohu“ nepochází z uvedené definice, nýbrž ze staršího textu Wort Gottes und Theologie. 1924, chybný údaj s. 18). Diplomandka se však nemýlí v odhadu, že u L. šlo o vymanění homiletiky z oblasti systematické teologie, o její osamostatnění, resp. o přiřazení systematicky k homiletice jako jejím prolegomenům.

Jedním z ústředních pojmů Langeových koncepcí je pojem „situaace“. Úkolem kázání je umožnit interakci mezi „tradicí“ a situací. Otázka, kterou ani Lange ani diplomandka neřeší, je, zda je „situaci“ možno poznat a pochopit jinak než pouhou kumulací a průnikem dostupných dat o posluchačích kázání. Je to prý „souhrn různých faktorů, které člověka v životě potkávají“ (s.62). Ale je posluchač tímto způsobem pochopený, skutečným posluchačem z masa a kostí? Je zajímavé, že i L. se posléze uchýlí k pojmu „homiletické situaace“ posluchače „coram Deo“, jakémusi teologickému konstrukt, kde společným

jmenovatelem všech „situací“ je, že víra je „pokoušena“ a ve stavu „odporu“ (Widerstand) – s bratrskými homiletiky řečeno: v nouzi spasení. Toto zajisté platí, ale vyvolává to otázku, proč takový pathos ohledně „situace“, když je vlastně u každého posluchače táž. **Oponent navrhuje, aby se tato věc stala jedním z námětů diskuse při obhajobě.**

Diplomandka se netají svou sympatií k Langeovým pokusům. V závěru práce rekapituluje to, co pokládá za hlavní přínos zkoumaného teologa: Myšlenku, že podstatné není, co se káže, nýbrž jak se káže. (Oponent soudí, že tu diplomandka nevystihuje Langeho přesně.) Důraz na roli laiků. Rozhovor s posluchačem je součástí přípravy kázání. Znalost homiletické situace. Není však spokojena s tím, že v Lange neuvažuje o roli Ducha svatého. A je jí otázkou, zda uplatnění jeho koncepcí by splnilo očekávání, že se kostely naplní.

Po stránce formální má práce srozumitelnou strukturu, každá kapitolka začíná úvodní rozvrhem obsahu a končí shrnutím (které však je často pouhou repeticí). Jednotlivá tvrzení jsou důsledně dokládána. Jazyk práce trpí přemírou germanismů, místy kostrbatých překladů a žel také několika hrubými chybami v češtině.

Zásluhou práce je pokus představit homiletické koncepce E. Langeho v relativní úplnosti a přiblížit také kritickou diskusí o nich. Už proto ji doporučuji k obhajobě.

13.11.2006

Prof. ThDr. Pavel Filipi

